

RACORDAREA EVALUĂRII STATISTICE A ACTIVITĂȚII ȘTIINȚIFICE LA STANDARDELE EUROPENE

Conf. univ., dr. Aurelia ȚURCAN

CONFORMATION OF THE STATISTICAL EVALUATION OF THE SCIENTIFIC ACTIVITY TO THE EUROPEAN STANDARDS

The evaluation of the science, innovation and comparability of statistical indicators on international background reflects country competitiveness and its position regarding field of science, innovation and distribution of new technologies. Better comprehensions of the factors that contribute to the success in these fields are helped by using proper indicators like instruments of identification of the best practice.

The existent statistics in the Republic of Moldova is much fragmented. Also we can mention the lack of information regarding innovation.

Such a system should be viable and comparable, have to base on the relevant statistic indicators both for reflecting the situation at the national level and international comparability.

Evaluarea activității științifice și inovaționale, precum și comparabilitatea indicatorilor statistici pe plan internațional, reflectă competitivitatea țării și poziția ei în acest domeniu important. O mai bună înțelegere a factorilor care contribuie la activități de succes în acest domeniu este facilitată de folosirea indicatorilor de referință, ca instrument de identificare a celor mai performante practici. Altfel spus, efectuarea unui monitoring al activității științifice și inovaționale este posibilă doar dispunând de un sistem statistic bine structurat, compatibil cu sistemele statistice internaționale. Sistemul dat trebuie să ia în considerație o multitudine de factori, ținând cont de specificul și particularitățile naționale.

Aceasta este o problemă deloc ușoară.

EUROSTAT, OECD¹ și UNESCO² deja de peste 50 de ani întreprind măsuri concrete pentru dezvoltarea evaluărilor sistematice ale activității bazate pe știință și tehnologie, culegerea și difuzarea indicatorilor statistici interstatali. Ca urmare, actualmente în toate țările Uniunii Europene, precum și în majoritatea statelor puternic industrializate este disponibilă informația statistică interstatală în domeniul științei și tehnologiei. Această informație statistică este colectată în țările interesate în baza concepțiilor și principiilor metodologice formulate de OECD în *Manualul Frascati*, *Manualul Oslo* și *Manualul Canberra*.

Trebuie de menționat că actualmente majoritatea principiilor metodologice internaționale sunt elaborate în conformitate cu necesitățile țărilor puternic industrializate și uneori nu sunt valabile pentru țările cu economii în dezvoltare. În plan internațional, principiile metodologice, utilizate pentru evaluarea statistică a indicatorilor din domeniul științei și tehnologiei, dau posibilitate de a prezenta un tablou global amplu. Ceea ce este și mai valoros, acest sistem constituie un reper pentru determinarea politicilor și managementului în domeniul științei și tehnologiei în fiecare țară aparte, oferind posibilitatea realizării unor comparații internaționale corecte.

Astfel, o atenție primordială trebuie să se acorde problemei veridicității evaluării. De aceea, înainte de a începe evaluarea, în țările cu o economie în dezvoltare este nevoie să se determine dacă există posibilități și condiții pentru efectuarea evaluărilor cu un grad de veridicitate maximă. Iar formularea concretă a concepțiilor și ideilor cercetărilor științifice și dezvoltării tehnologice ar permite de a identifica nu numai principiile metodologice, dar și metodele de obținere a informației.

În România, Rusia, Ucraina perfecționarea sistemului statistic în domeniul științei și inovării a început în anii 1992-1994. Aceste țări au recurs la sprijinul organizațiilor internaționale EUROSTAT, OECD, UNESCO care le-au asigurat asistența metodologică adecvată (elaborarea și ajustarea metodologiilor internaționale la specificul național, pregătirea experților naționali etc.). Ele au dezvoltat

¹ Manualul Frascati: Standardele Practice Propuse pentru Anchetele în Cercetare și Dezvoltare Experimentală (Ediția 6, 2002); Ghidul pentru Colectarea și Interpretarea Datelor privind Inovațiile Tehnologice propus de OECD – Manualul Oslo (OECD, Ediția 2, 1997); Manualul Canberra OECD/GD(95)77.

² Manualul pentru Statistica Activităților Științifice și Tehnologice, UNESCO, 1984.

treptat sistemul respectiv, introducând permanent noi indicatori relevanți. Însă și astăzi problema evaluării statistice a activității științifice și inovaționale rămâne în vizorul acestor țări.

Ideea integrării în Uniunea Europeană a Republicii Moldova ne pune și pe noi în fața unei competiții severe. Pentru a putea efectua evaluarea performanțelor în domeniul științei și tehnologiei este necesar, în primul rând de a avea un sistem statistic viabil. În Republica Moldova situația în statistica oficială în domeniul științei și tehnologiei este deplorabilă, deoarece cercul de indicatori care ar reflecta sfera cercetării este foarte restrâns și dispersat, iar statistica oficială privind inovarea lipsește totalmente.

Indicatorii statistici actuali în domeniul științei și tehnologiei în primul rând trebuie delimitați conform metodologiei OECD (*diagrama 1*).

Aceasta înseamnă că sistemul statistic urmează să fie format din două componente:

- indicatori ce vor reflecta ansamblul de activități științifice și tehnologice (indicatori privind știința);
- indicatori ce vor estima procesele de inovație științifică și tehnologică.

Ne vom opri mai detaliat la prima componentă a acestui sistem statistic – sistemul de indicatori privind activitatea științifică.

În procesul cercetărilor efectuate în cadrul proiectului inițiat de președintele AȘM, acad. Gh. Duca *Crearea sistemului statistic în domeniul*

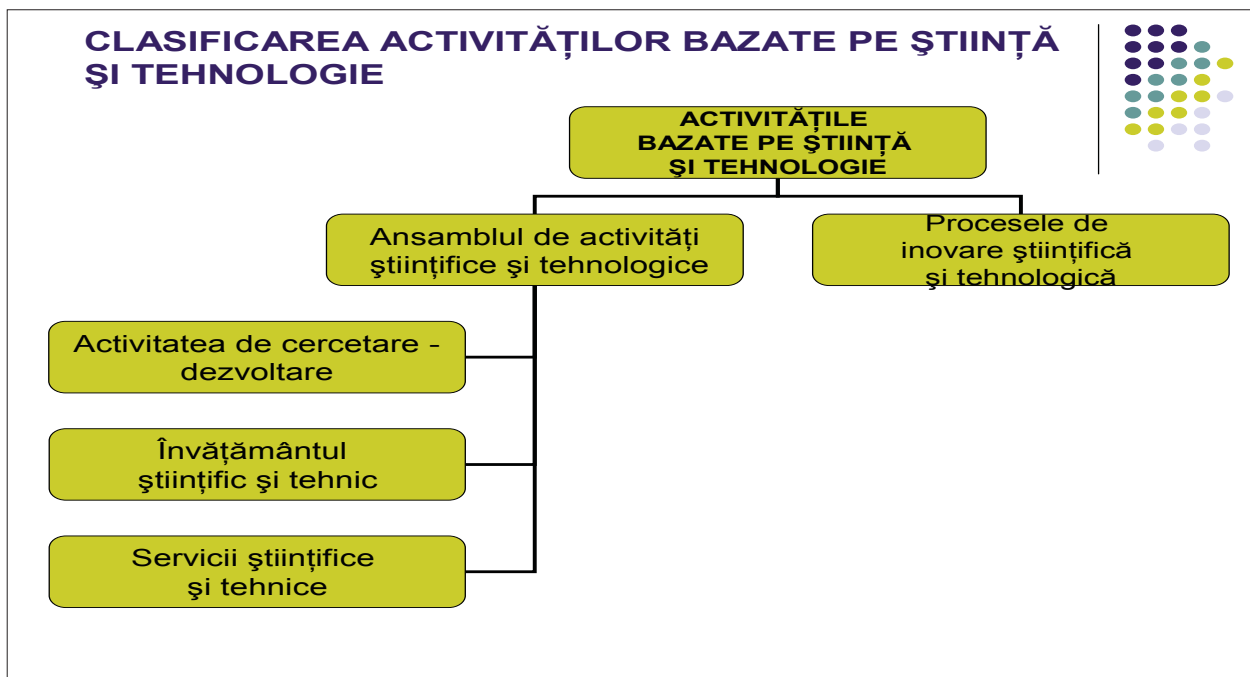
științei, inovării și transferului tehnologic (2007) a fost elaborat un sistem de indicatori ai științei, racordat la cerințele internaționale, ținând cont de particularitățile naționale (*diagrama 2*).

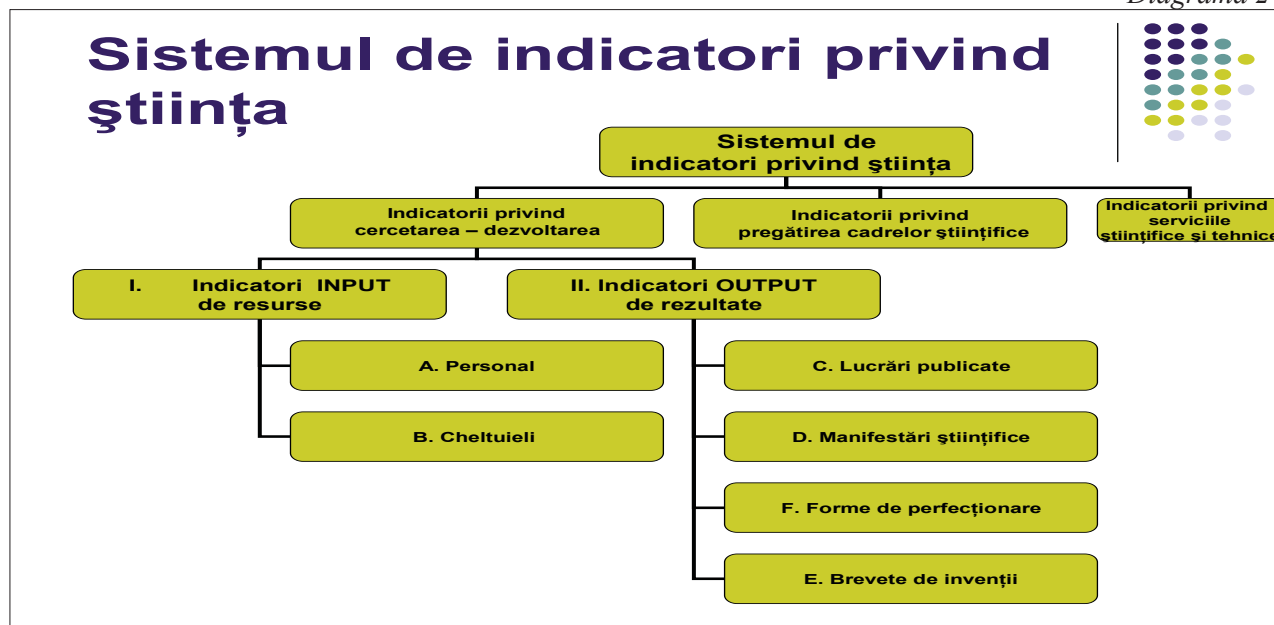
Din sistemul de indicatori propus se pot constitui seturi specifice de analiză, în funcție de obiectivele vizate sau de componentele sistemului luat în considerație. Succesul în ceea ce privește elaborarea indicatorilor va depinde parțial de abilitatea de a îmbunătăți informațiile disponibile. Cazul utilizării simultane a tuturor indicatorilor din sistemul propus este mai degrabă teoretic. Menționăm că acest sistem, în funcție de necesitate, poate fi extins. În baza acestui sistem de indicatori au fost modificate rapoartele interne ale AȘM privind activitatea științifică și inovațională (2008, 2009).

În vederea îmbunătățirii informației statistice și corelării cu statisticile oficiale existente, precum și pentru excluderea dublării informației, au fost înaintate propuneri pentru modificarea raportului statistic (anual) Nr. 1-știința (Activitatea de cercetare-dezvoltare în anul 2009).

În continuare a fost identificată modalitatea colectării datelor din surse administrative și statistice, inclusiv prin fortificarea capacităților de furnizare a datelor administrative calitative și cercetărilor statistice (elaborarea formularului sau formularelor statistice și instrucțiunilor de completare a acestora, determinarea cercului unităților raportoare, testarea și implementarea în practică).

Diagrama 1

Cercetările efectuate s-au soldat cu încheierea contractului de colaborare între BNS și AȘM în scopul îmbunătățirii informației statistice și cu introducerea modificărilor în raportul anual statistic Nr. 1-știința (Activitatea de cercetare-dezvoltare în anul 2009). Este un pas important în vederea îmbunătățirii statisticii naționale consacrate activității științifice, deoarece fără o statistică oficială performantă nu este posibilă evaluarea corectă a impactului științei asupra dezvoltării societății atât pe plan național, cât și pe plan internațional.

Reieșind din cele menționate, necesitatea obținerii datelor statistice calitative asupra activităților în știință și tehnologie este posibilă doar cu ajutorul unui sistem statistic amplu, elaborat în baza metodologiilor internaționale.

În contextul integrării europene, această problemă capătă o valență foarte înaltă pentru Republica Moldova, deoarece un asemenea volum vast de lucru nu este posibil fără a se recurge la ajutorul organizațiilor internaționale (EUROSTAT, OECD, UNESCO) și pregătirea propriilor experți în domeniu. Toate acestea sunt necesare în vederea reformării complexe în continuare a sistemului statisticii oficiale al Republicii Moldova, în scopul asigurării administrației publice, agenților economici, publicului larg cu informație statistică calitativă, precum și posibilității de a efectua comparații internaționale. Pentru atingerea obiectivelor urmărite, sunt necesare investiții suplimentare în domeniul statisticii naționale. De asemenea, este necesară atragerea unor specialiști notorii în domeniul științei și inovă-

rii care ar dezvolta strategii și metodologii statistice în domeniul respectiv.

Pentru funcționarea unui sistem statistic bazat pe principiile de continuitate, operativitate și racordat la standardele internaționale este nevoie de o bază juridică ce ar coordona relațiile dintre diferite ministere și instituții responsabile. Trebuie instituit printr-un act normativ acel sistem de indicatori corelați, atât la nivel de sistem, cât și la nivel de instituție, prin care să se estimeze transparent performanțele.

Bibliografie

1. Legea Republicii Moldova. Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova Nr. 259-XV din 15.07.2004 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova.-2004.- Nr. 125-129.
2. Legea Republicii Moldova privind politica de stat în sfera cercetare-dezvoltare Nr. 557-XIV din 29.07.99 // Monitor Oficial al Republicii Moldova. – 1999. – Nr. 124-125.
3. Legea Republicii Moldova cu privire la statistica oficială Nr. 412-XV din 9 decembrie 2004.
4. Legea învățământului Nr.547-XIII din 21.07.95.
5. Manualul Oslo - Ghidul pentru Colectarea și Interpretarea Datelor privind Inovațiile Tehnologice propus de OECD – (OECD, Ediția 2, 1997).
6. Manualul Frascati: Standardele Practice Propuse pentru Anchetele în Cercetare și Dezvoltare Experimentală (Ediția 6, 2002).
7. Manualul Canberra OECD/GD (95)77.
8. Manualul pentru Statistica Activităților Științifice și Tehnologice, UNESCO, 1984.
9. Recomandări referitoare la Standardizarea Internațională a Statisticilor privind Știința și Tehnologie” (UNESCO, 1978).